

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto Suomen yhdenntyn kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelman (NECP) luonnoksesta

EU/80/2024-TEM-37

10.6.2024

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen

Luonnonsuojeluliitto on erittäin huolestunut siitä, että ilman merkittäviä lisätoimia Suomi on pahasti jäljessä ilmastolain mukaisesta vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteesta. Sivun WEM-skenaarion mukaan päästökuilu on lähes 20 Mt. Vaikka energiasektorilla päästövähennykset ovat edistyneet hyvin, maankäyttösektori olisi vain 2,83 Mt kokoinen nettonielu, vaikka tarve olisi noin 18-21 Mt kokoiselle nettonielulle. Nieluarvio perustuu 77,3 milj. m³ hakkuisiin 2019-2028 ja 81,9 milj. m³ vuosina 2029-2038. Eli hakkuutaso kasvaisi entisestään, millä on tutkimuksissa osoitettu olevan suora yhteys nettonieluun.

Myöskään EU:n 2030 tavoitteiden täyttämisen osalta tilanne ei näytä hyvältä maankäyttösektorilla tai taakanjakosektorilla. Vuosien 2021-2023 osalta Suomi on yhteensä lähes 60 Mt CO₂-ekv. jäljessä metsien voimassa olevaa vertailutasoa, ja noin 30 Mt CO₂-ekv. jäljessä Luonnonvarakeskuksen arvioimaa teknisesti korjattua metsien vertailutasoa (joka tulee vielä muuttumaan vuonna 2027). Taakanjakosektorin osalta vaje velvoitteeseen nähden on noin 3 Mt CO₂-ekv. vuonna 2030. Lisäksi kansallisiin tavoitteisiin pääsemiseen vaaditaan lisätoimia.

Komissio antoi 18.12.2023 [suosituksia](#) suomen kesällä 2023 toimittamaan NECP-luonnokseen. Niissä komissio suosittelee ilmastotavoitteisiin liittyen muun muassa, että Suomi esittää projektiot, joilla Suomi saavuttaa kansallisen taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästövähennystavoitteensa vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi komissio peräänkuulutti Suomelta konkreettista polkua sekä LULUCF-sektorin lisätoimia LULUCF-tavoitteiden saavuttamiseksi. NECP-suunnitelma ei vastaa näitä komission suosituksia.

Liitto muistuttaa, että EU:ssa yhteisesti sovituihin tavoitteisiin kiinni pitäminen on välttämätöntä suomalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi kun huomioidaan ilmaston kuumenemisen etenemisen tahti ja maailmanpolitiikan nykytilanne.

Maankäyttösektori

Verrattuna kesän 2023 luonnokseen, hallitus ei ole juurikaan sopinut uusista toimista. Vaikka hallitus valmistelelee energia- ja ilmastostrategiaa sekä keskipitkän aikavälin ilmastopoliittista suunnitelmaa (KAISU), maankäyttösektorilla, jonka nieluvaje on merkittävin syy lisätoimien tarpeeseen sekä hiilineutraaliustavoitteen että LULUCF-asteuksen mukaisten velvoitteiden saavuttamisen kannalta, ei olla laatimassa ilmastolain mukaista maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa. Luonnonsuojeluliitto muistuttaa, että ilmastolain pykälät 16 ja 17 velvoittavat hallitusta tekemään tarvittaessa päätöksiä lisätoimista sekä

muuttaa ilmastopoliittisia suunnitelmia. On selvää, että nykyisillä toimilla sekä EU:sta tulevat että kansalliset ilmasto tavoitteet jäävät toteutumatta. EU:sta tulevat tavoitteet taakanjakosektorilla sekä erityisesti maankäyttösektorilla jäävät toteutumatta. MISU:n päivittämättä jättäminen rikkoo ilmastolakia. Tämä on ongelmallista paitsi ilmastolain lisätoimimennettelyn noudattamisen, myös tavoitteiden saavuttamisen, prosessin osallistavuuden ja hyväksyttävyyden kannalta. Liitto ei hyväksy tätä menettelyä.

Liitto muistuttaa, että Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus ja Pellervon taloustutkimus ova selvittäneet kattavasti vaihtoehtoja nielujen vahvistamiseksi, Luonnonvarakeskus on arvioinut metsälain päivitystarpeita metsänielun vahvistamiseksi ja virkakunta on vaikutusarvioinut maankäytön muutosmaksun. Saatavilla olevasta tiedosta huolimatta hallitus ei ole ottanut käyttöön uusia keinoja. Kuten NECP:ssä todetaan se on sen sijaan perunut voimassa olevan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman mukaisia toimia, kuten metsitystuki ja kosteikkoviljelyn tuki. NECP:n mukaan metsäbiomassan energiakäyttö on kasvamassa tulevaisuudessa, mikä voi entisestään heikentää nettonielua.

Luonnonsuojeluliitto kannattaa mm. Seuraavien hiilinieluja kasvattavien ja hiilivarastoja suojelevien toimien käyttöönottoa pikaisesti:

- Maankäytön muutosmaksu
- Metsäbiomassan energiaverotus
- Metsälain uudistusta, jotta mm. kiertoaikoja pidennetään, lahopuumäärää talousmetsissä lisätään
- Uuden metsien hakkuita säätelevän hiilikorvauksen ja -veron yhdistelmän selvittämistä ja käyttöönottoa
- Metsähallituksen tuloutustavoitteen lasku
- Metsätalouden tukien painottaminen tukemaan muuta kuin jaksollista metsänkasvatusta
- Metsien suojelun lisääminen
- Nuorten talousmetsien kasvattaminen tiheämpinä eli harvennushakkuiden keventäminen
- Lisäojitusten kieltäminen
- Uusien soiden avaamisen lopettaminen turpeen kaivuuseen
- Kosteikkoviljelyn tuet

Hallitus suunnittelee LULUCF-asetuksen mukaisten joustojen hyödyntämistä kummallakin velvoitekaudella. Joustojen hyödyntämismahdollisuus on kuitenkin riippuvaista siitä, saavuttaako EU nielutavoitteensa kokonaisuutena ja onko Suomella esittää uskottava suunnitelma komissiolle nielujen kasvattamiseksi. Euroopan ympäristökeskuksen ([EEA](#)) mukaan EU:n nielutavoitteisiin pääseminen on erittäin epätodennäköistä ilman nopeasti vaikuttavia lisätoimia. Mikäli EU ei saavuta tavoitteitaan hiilinielujen osalta, sen kansallinen panos Pariisin ilmastopöytäkirjan alla vaarantuu. [Euroopan komission arvio](#)n mukaan EU jää jäsenmaiden NECP-luonnosten perusteella vuoden 2030 nielutavoitteesta (-310 milj. Mt) noin 50-70 Mt verran elleivät jäsenmaat ryhdy lisätoimiin. Vuoden 2021 inventointien pohjalta kauden 2021-2025 ensimmäisen vuoden osalta EU on kokonaisuudessaan täyttämässä "no-debit"-säännön ja ylijäämään on noin 14 Mt. Suomi on tunnistanut mahdollisuuden ostaa nieluyksiköitä muilta jäsenmailta, mutta mahdollisuus tähän vaikuttaa heikolta mitä pidemmälle velvoitekaudet etenevät. Ilman maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman muuttamista tai uusimista ilmastolain mukaisesti, Suomella ei myöskään todennäköisesti ole esittää riittävän uskottavaa suunnitelmaa nieluvaheen korjaamiseksi. Liitto

paneerille, että NECP:ssä mainitulle metsien kasvun ja hiilinielujen ohjelmalle ei ole asetettu määrällisiä tavoitteita. Myöskään Hiilestä kiinni -hankkeiden määrällisiä ilmastovaikutuksia ei ole arvioitu.

Hiilen talteenotto ja varastointi

NECP:n mukaan hiilen talteenotto ja varastointi on yksi vaihtoehto ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Kuitenkin suunnitelma tunnistaa useita pullonkauloja ja haasteita. Suomesta ei löydy lainkaan geologisia varastointimahdollisuuksia, joten hiilidioksidi tulisi kuljettaa laivoilla muualle. Olemassaolevia CCS-hankkeita ei ole ja Nesteen aiempi hanke on peruttu. BECCS:n osalta hankkeita ei myöskään ole olemassa, sillä toimijoilla tai valtiolla ei ole taloudellisia kannustimia niiden kehittämiseen. Biogeenisen hiilen talteenoton haasteena on myös useiden laitosten sijainti sisämaassa ja se, että teollisuus on enemmän kiinnostunut hiilidioksidin hyödyntämisestä kuin varastoinnista.

Luonnonsuojeluliitto muistuttaa, että hiilen talteenoton ja varastoinnin (CCS) vaikutukset eroavat hiilen talteenotosta ja hyödyntämisestä (CCU). Useimmat hiilen jatkokäytön muodot ovat sellaisia, että hiilidioksi päätyy pian ilmakehään. Tällöin mahdollisesti saavutettava ilmastohyöty jää selvästi heikommaksi.

Monet tekniset ratkaisut ovat hyvin kalliita ja toistaiseksi käytössä vain pienessä mittakaavassa, minkä vuoksi niihin ei tulisi nojata liiaksi ilmastotavoitteiden saavutuskeinona. Kuten [Suomen ilmastopaneeli](#) on todennut, hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin arvioidut kustannukset vuonna 2030 ylittävät selvästi maankäyttösektorin edullisimpien toimien päästövähennyskustannukset (kuten entisten turpeenottoalueiden vettäminen). Jo tunnistetut ilmastotoimet ovat siis tänään selvästi edullisempia kuin teknologisten nielujen tuottaminen tulevaisuudessa. Sekä BECCS (bioenergian tuotannon hiilidioksidin talteenotto ja varastointi) että DACCS (suoraan ilmasta talteenotto) ovat uutta teknologiaa, jotka ovat kalliita ja vaativat paljon energiaa. Näinollen jo käytössä oleville kustannustehokkaille ratkaisuille tulee antaa etusija.

Oikeudenmukaisuuden näkökulmasta veronmaksajien rahoja ei tule ohjata toimiin, jotka ylläpitävät fossiilisten polttoaineiden käyttöä millään muotoa. Ohjaukeinoja suunniteltaessa tulee myös muistaa, että tällä hetkellä metsä- ja energiateollisuus vapauttavat luonnon hiilivarastoja biomassaa polttaessaan ilman hintalappua, vaikka hiilidioksidin vapauttaminen aiheuttaa ilmastohaittaa. Tämä on epäsuora tuki, joten olisi vain oikeudenmukaista, että ohjaukeinovalikoimaan kuuluisi hintalapun asettaminen biogeenisen hiilidioksidin vapauttamiselle ilmakehään. Myös [talouspolitiikan arviointineuvosto](#) on todennut, että “julkisen talouden näkökulmasta olisi toivottavaa, että nämä kannustimet perustuisivat ainakin osittain siihen, että maanomistajat tai metsäteollisuus joutuvat maksamaan aiheuttamastaan hiilinielujen supistumisesta”.

[Euroopan ympäristöakatemit](#) on varoittanut, että on epävarmaa, saavutetaanko BECCS:n avulla hiilidioksidin lisäpoistoja ja tapahtuuko se Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteiden kannalta riittävän nopeasti. Huoli liittyy puun polton vaikutukseen luonnon hiilivarastoihin. Kuten [Suomen ilmastopaneelikin](#) on muistuttanut, puun poltto ei ole hiilineutraalia, vaan sillä on negatiivinen vaikutus metsien nettonieluun. Biomassan polttoa tulee vähentää nykyisestä, ei lisätä. Kun otetaan huomioon

BECCS:n edellyttämä energiantarve, teknologian käyttöönotto saattaa luoda lisäpaineen metsien hakkuisiin ja ylläpitää tai jopa lisätä hakkuita. Jokatapauksessa Suomen kokonaisenergian tarve kasvaisi selvästi, millä tulee olemaan negatiivisia ympäristövaikutuksia, sillä täysin haitatonta energiamuotoa ei olekaan.

EU:n ilmastopaneeli korostaa kilpailua luonnon nielujen ja BECCS:n (bioenergian hiilidioksidin talteenotto ja varastointi) välillä. Myös komissio tunnistaa epävarmuudet liittyen kilpailuun biomassan saatavuudesta ja mahdollisesta negatiivisesta vaikutuksesta LULUCF-sektoriin. [Tutkijat](#) ovat myös varoittaneet, että tulevaisuuden suuren mittakaavan biogeenisen hiilenpoiston teknologioiden avulla pyritään välttämään välttämättömiä päästövähennyksiä nyt, mikä lukitsisi meidät yli 1,5 asteen kuumenemiseen ja lisäisi luontokatoa.

Luonnonsuojeluliiton mielestä teknisten nielujen edistämisessä tulee tarkasti arvioida todellisia ilmastovaikutuksia, vaikutuksia luonnolle sekä kustannustehokkuutta, kulujen jakautumisen oikeudenmukaisuutta ja turvallisuutta. Lisäksi muistutamme, että keskustelu hiilenhallinnasta ei saa kääntää huomiota pois todellisista päästövähennyksistä, fossiilisten polttoaineiden ja turpeen alasajosta tai kestävämmistä kulutustottumuksista.

Taakanjakosektori

EU:n taakanjakoasetuksen mukaan Suomen tulee vähentää taakanjakosektorin päästöjä 50% vuosien 2005 ja 2030 välillä, kun taas kansallisen ilmastolain mukaan Suomen on saavutettava hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Kuten myös suunnitelmassa todetaan, Suomi ei ole saavuttamassa tavoitteitaan taakanjakosektorilla.

NECP-suunnitelmassa ei kuitenkaan esitetä lisätoimia, joiden avulla tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Suomen luonnonsuojeluliitto vaatii, että suunnitelmassa sitoudutaan riittäviin lisätoimiin KAISU:n päivityksen yhteydessä.

Taakanjakosektorin kohdalla kuvataan useita edellisen hallituksen asettamia poliittisia tavoitteita liikennesektorin päästöjen vähentämiseksi. Tämä on harhaanjohtavaa, sillä nykyinen hallitus on peruuttanut useista näistä tavoitteista, tai ei ole tehnyt päätöksiä keinoista niihin pääsemiseksi. Suunnitelmassa viitataan muun muassa vaihtoehtoisten käyttövoimien infratukiin, joiden jatkosta ei ole päätöksiä 2024 eteenpäin. Samoin viitataan joukkoliikenteen tukiin, joihin on kuitenkin kohdistunut merkittäviä budjettileikkauksia. Luonnonsuojeluliitto suosittelee, että suunnitelmassa keskityttäisiin voimassa olevat päätöksiin ja toimenpiteisiin.

Liikenne

Suomi on sitoutunut puolittamaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. NECP-suunnitelmassa todetaan, että Suomi edistää tavoitetta korvaamalla fossiilisia polttoaineita vaihtoehtoisilla polttoaineilla, autokannan sähköistämällä, sekä liikennejärjestelmän sujuvoittamisella. On kuitenkin huomionarvoista, että nykyinen hallitus on toiminut päinvastaisesti suhteessa näihin tavoitteisiin.

Muunto- ja hankintatuet

Vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivien ajoneuvojen hankinta- ja muuntotukien jatkaminen on luonnonsuojeluliiton näkökulmasta kannatettavaa. Hankintatuet kaasukäyttöisille raskaan liikenteen ajoneuvoille ovat toimiva keino kasvattaa biokaasun osuutta jakeluelvoitteessa sekä tukea biokaasun investointeja Suomessa. Suomen luonnonsuojeluliitto kannattaa myös muuntotukien edistämistä osana liikenteen irtautumista fossiilisista polttoaineista ja oikeudenmukaista siirtymää. Liikenteen sähköistämisen lisäksi on tärkeää varmistaa muidenkin ympäristötavoitteiden mukaisten uusiutuvien käyttövoimien, erityisesti biokaasun, tukeminen. Muuntotuet ovat myös oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tärkeä ohjauskeino, sillä tukien avulla voidaan helpottaa myös sellaisten ihmisten ja kotitalouksien, joilla ei ole mahdollisuutta tai halua hankkia uutta autoa, siirtymistä pois fossiilisista polttoaineista ja näin välttää fossiilisten polttoaineiden käytön kasvavat kustannukset.

Muunto- ja hankintatukien ilmastovaikutuksia kuitenkin laimentaa huomattavasti hallituksen muut toimet, kuten jakeluelvoitteen alentaminen. Bensiinin, dieselin ja maakaasun biopolttoaineiden sekoitelvelvoitteen nykyiset säännöt johtavat tilanteeseen, jossa erillistankatulla biopolttoaineella, eli esimerkiksi korkeaseosetanolilla tai biokaasulla, ei saada järjestelmätasolla lisäisiä päästövähennyksiä.

Jakeluelvoite

Jakeluelvoite on keskeisin liikenteen hiilidioksidipäästöjen alentamisen keino, ja siihen tehtävät muutokset vaikuttavat suoraan sekä liikenteen että koko taakanjakosektorin vuoden 2030 päästövähennystavoitteiden saavuttamiseen. Tästä huolimatta hallitus on alentanut jakeluelvoitetta 13,5 prosenttiin vuodelle 2024, sekä alentanut lisävelvoitetta 2 prosenttiin vuodelle 2024 ja kolmeen prosenttiin vuodelle 2025. [Hallituksen esityksen](#) (HE 53/2023) ympäristövaikutusten arvioissa todetaan, että jakeluelvoitteen vuotta 2024 koskeva lasku 28 prosentista 13,5 prosenttiin tulee lisäämään liikenteen päästöjä noin 1,6 miljoonalla CO₂ tonnilla. Lakimuutos on ristiriidassa hallitusohjelman kanssa, sillä se syventää Suomen päästövelkaa, jota hallitusohjelman mukaan tulisi pienentää. Ilmastovaikutusten lisäksi jakeluelvoitteen alentamisen vaikutukset ovat sosiaalisesti epäoikeudenmukaiset, palkitsevat saastuttamisesta ja hyödyttävät enemmän paljon ajavia hyvätuloisia kuin pienituloisia autollisia kotitalouksia, joissa ajamisen kustannukset ovat suuremmat suhteessa asuntokunnan tuloihin.

Liikennepolttoaineiden verotus

Suunnitelmassa väitetään, että Suomi tukee liikenteen sähköistymistä verotuksen kautta. [Julkisen talouden suunnitelmassa](#) kuitenkin toteutetaan päinvastaisia toimia. Suunnitelmassa todetaan, että liikennepolttoaineiden veroja kevennetään vuosille 2026-2027, sekä ajoneuvoveroa kevennetään vuodesta 2025 alkaen (koskien NEDC-mittaustavan mukaisia keski- ja suuripäästöisiä autoja sekä vanhimpia autoja, joista ei ole päästömittaustietoa). On myös huomionarvoista, että todellisuudessa veroalennus toteutettiin jo vuoden 2024 alusta. Lisäksi julkisen talouden suunnitelmassa korotetaan täyssähköautojen sekä lataushybridien ajoneuvoveroa vuoden 2026 alusta. Ainoa liikenteen sähköistymistä tukeva toimi julkisen talouden suunnitelmassa on tuloverotuksessa nollapäästöisten työsuhdeautojen alennetun verotusarvon jatkaminen vuoden 2029 loppuun.

Suomen luonnonsuojeluliitto vaatii, että liikenteen päästövähennyksiä hidastavat toimet todetaan selkeästi osana NECP-suunnitelmaa, ja että suunnitelmassa sitoudutaan riittäviin lisätoimiin KAISU:n päivityksen yhteydessä.

ETS2

Fossiilisen polttoaineiden jakelun päästökauppa eli ETS2 on tärkeä ja tarpeellinen kehitys. Tieliikenteen päästöohjauksen vahvistaminen on tarpeen, sillä sen päästökauppa on ollut huolestuttavaa, ja Suomen hallituksen toimet ovat viemässä sitä väärään suuntaan. Päästökauppadirektiivi keskeinen EU:n laajuinen ohjauskeino päästöjen vähentämisessä EU:n ilmastotavoitteiden mukaisesti vähintään 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä, sekä Suomen ilmastolain mukaisen vuoden 2030 60 %:n päästövähennystavoitteen sekä kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa vuoteen 2035 mennessä.

Liitto ehdottaa, että hallituksen tulisi valmistella myös hiiliosingon tapaista järjestelmää, joka voidaan ottaa tarvittaessa käyttöön mikäli päästöohjauksen vahvistaminen kohdistuu kohtuuttomasti joihinkin ihmisryhmiin. Talouspolitiikan arviointineuvoston [taustaraportissa](#) tasapalautusta pidetään tehokkaimpana tapana kompensoida nousevien päästöverojen vaikutuksia.

Rakennusten lämmitys

Kuten NECP-suunnitelmassa todetaan, rakennusten lämmittämisen ja viilentämisen päästövähennykset johtuvat pääosin öljylämmityksestä irtautumisesta sekä rakennusten energiatehokkuuden parantamisesta. Suunnitelmassa todetaan, että tuilla on merkittävästi edistetty asumisen vähähiilisyyttä/ vähäpäästöisyyttä. Avustus asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi on ollut suosittu ja toimiva keino. [Vuoden 2023 ilmastovuosikertomuksen](#) mukaan öljylämmityksestä luopumiseen myönnettävä avustus on vauhdittanut merkittävästi lämmitysjärjestelmien muuttamista. Kesäkuun 2023 loppuun mennessä oli tehty 24 101 myönteistä avustuspäätöstä. NECP-suunnitelmassa ei kuitenkaan mainita, että hallitus ei ole aikeissa jatkaa näitä tukia.

Suunnitelmassa todetaan, että päästöjen odotetaan laskevan entisestään rakennuskannan uudistamisen, huoltamisen, sekä lämmitysjärjestelmien päivittämisen seurauksena. Suomen luonnonsuojeluliitto kuitenkin huomauttaa, että uudisrakentamisen sijaan tulisi edistää olemassa olevien rakennusten korjaamista ja tehokasta käyttöä, joka on hiilijalanjälkivaikutuksiltaan purkavaa uudisrakentamista vähähiilisempää ja elinkaariedullisempää. Rakennuskannan tehokasta hyödyntämistä tulisi edistää käyttötapaamuutoksilla sekä mahdollisilla maksuilla tyhjinä pidettävistä kiinteistöistä.

Uusiutuvan energian edistäminen

Uusiutuvan energian edistämisen kohdalla Luonnonsuojeluliitto kiinnittää huomiota erityisesti liikenteeseen, metsäbiomassan käyttöön sekä uusiutuvan energian hankkeiden luvitukseen.

Suomi on asettanut uusiutuvien energialähteiden osuudelle (bruttokulutus) 62 prosentin tavoitteen uusiutuvia energialähteitä koskevan direktiivin mukaisesti. Edellisessä kysymyksessä mainitut toimet,

kuten jakeluvuorituksen alentaminen, liikennepolttoaineiden verotus sekä rakennusten lämmitykseen liittyvät toimet ovat risitiriidassa tavoitteen kanssa.

Uusiutuvan energian edistämässä on suuria haasteita erityisesti liikenteen kohdalla. Samaan aikaan hallitus on heikentänyt useita fossiilitonta liikennettä edistäviä toimia. Tässä kontekstissa WEM-skenaarioiden uskottavuus, jossa vuonna 2024 alkaa vahvasti myönteinen trendi, on kyseenalainen.

Suunnitelmassa todetaan, että uusiutuvan energian investointeihin ei ole suunnitteilla valtiontukea. Tätä perustellaan päästökaupan korkeilla hinnoilla, joiden vuoksi investoinnit puhtaaseen energiaan ovat kilpailukykyisiä. Suunnitelmaan pitäisi sisällyttää aidosti kattavat laskelmat ja suunnitelman vihreän siirtymän rahoittamisesta. Tällä hetkellä markkinaa vääristävät kuitenkin mm. energiaverotuet, kuten puun polton ja turpeen verotuet. Näistä luopuminen on ensisijaista, jotta markkina voi toimia. Myös pilottilaitosten toteuttamiselle on yhä tarpeen ohjata riittävä rahoitus.

Metsäbiomassan käyttö

NECP:n mukaan metsäbiomassan käyttö energiaksi tulisi kasvamaan entisestään vuosiin 2025-2030 asti. Tämä on huolestuttava suuntaus. Kuten Suomen ilmastopaneelikin on todennut, puun poltto ei ole hiilineutraalia. Kuten Luonnonsuojeluliiton julkaisemassa [selvityksessä](#) kaukolämpösektorin energiasiirtymästä todetaan, nykyinen puun polton verotuki suosii puun polttoa, mikä hidastaa polttoon perustumattomien uusiutuvien käyttöönottoa. Tilanne korostaa metsäbiomassan verotuksen tarvetta.

Viime vuosina on nähty useita tapauksia, joissa vanhoja metsiä on hakattu (esi. [Inari](#), [Kuusamo](#)) energiantuotantoa varten. Tämä on REDIII sekä EU:n biodiversiteetti-strategian periaatteiden vastaista. Liitto katsoo, että REDIII toimeenpanossa tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota ja valtioneuvoston päätöksessä vanhojen metsien suojelemiseksi tulee asettaa tieteenmukaiset kriteerit, jotka lisäävät metsien suojelupinta-alaa koko maassa ja edesauttavat luontokadon pysäyttämistä.

Nestemäisten biopolttoaineiden raaka-aineiden odotetaan tulevan pääasiassa Suomen ulkopuolelta. Jotta päästövähennykset liikennesektorilla ovat aitoja eivätkä aiheuta trooppista metsäkatoa, palmuöljyn rasvahappotisleen (PFAD) jäteluokituksesta on luovuttava. Jätteeksi luokiteltu sivutuote lisää osaltaan palmuöljyn kysyntää.

Uusiutuvan energian hankkeiden luvituksen sujuvoittaminen

Liittymisen uusiutuvan energian ja muiden vihreän siirtymän hankkeiden luvituksen sujuvoittamiseen osana vihreää siirtymää, Luonnonsuojeluliitto on huolissaan prosessien laadusta ja viranomaisten riittävästä resurssoinnista.

Suomen luonnonsuojeluliitto muistuttaa erityisesti aurinkovoiman puutteellisesta sääntelystä, kansallisen koordinaation sekä ympäristöministeriön aurinkovoimaoppaan puutteesta. Tällä hetkellä on vaarana, että aurinkovoiman edestä saatetaan kaataa metsää eli aiheuttaa metsäkatoa, mikä on luonnon ja hiilinielujen kannalta haitallista.

Uusiutuvan energian hankkeita tulisi voida koordinoita kansallisesti, jotta luonnon pirstoutumista voidaan ehkäistä ja hankkeista koituvia haittoja voidaan minimoida.

Tuuli- ja aurinkovoimahankkeiden sijaintia tulisi voida ohjata sellaisiin paikkoihin, jossa se olisi sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävä. Esimerkiksi nyt aurinkovoima sijoitetaan voimalinjojen lähelle rakennuskustannusten minimoimiseksi. Aurinkovoima kuitenkin tulisi sijoittaa ensisijassa niin, että sen ympäristövaikutukset olisivat mahdollisimman pienet. Lupamenettely on tällä hetkellä riittämätön, koska siinä on alueellista vaihtelua ja isojakoin voimaloita toteutetaan suunnittelutarvertakaisun kautta. Luonnonsuojeluliiton mielestä teollisiin aurinkovoimapuistoihin tulisi soveltaa kaavamennettely asukkaiden osallistumisoikeuksien ja riittävien ympäristöselvitysten ja reunaehtojen turvaamiseksi. Kuntien osallistamisessa uusiutuvien energian hankkeiden rakentamisessa on huomioitava, että kunnilla ei välttämättä ole riittäviä kannusteita toteuttaa hankkeita sosiaalisesti oikeudenmukaisesti tai ympäristön kannalta kestävästi, vaan erityisesti aurinkovoiman sääntelyn puutetta voidaan hyödyntää taloudellisten intressien edistämiseksi.

Luonnonsuojeluliitto myös muistuttaa, että uusiutuvan energian hankkeita ei saa toteuttaa saamelaisten oikeuksien kustannuksella. Energiahankkeiden sijoittelussa tulee ottaa huomioon luontoalueiden koskemattomuus sekä kansainvälisten sopimusten ja perustuslain takaama perusoikeus saamelaisille oikeudesta omaan kulttuuriin. Luonnonsuojeluliiton mukaan vihreän siirtymän hankkeet eivät saa aiheuttaa luontokatoa ja paikallisyhteisöjen äänellä on oltava vaikutusta hankkeisiin. Saamenmaalla on varmistettava [FPIC-periaatteen](#), eli tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen, toteutuminen.

Tällä hetkellä suunnitteilla oleva Davvi-hanke sijoittuu Saamenmaalle Norjan puolelle, pyhän Rásttigáisa-tunturin ylängölle. Hankkeella on suoria vaikutuksia sekä saamelaisten kulttuuriympäristöön että muuhun kulttuurin ylläpitoon. Vaikka perustuslaki takaa saamelaisten oikeuden omaan kieleen ja kulttuuriin, aiheuttaa nyt kyseessä oleva hanke kuitenkin merkittävää heikennystä saamelaisten oikeuteen ylläpitää omaa kulttuuria, joka kattaa saamelaisten perinteiset elinkeinot ja niiden nykyaikaiset harjoittamisen muodot.

Energiatehokkuuden edistäminen

Palautteessaan Suomen 2023 NECP suunnitelman luonnoksesta komissio peräänkuulutti kattavia toimenpiteitä, joilla saavutetaan energiatehokkuutta koskevat kansalliset velvoitteet, ja joilla energiatehokkuus etusijalle -periaate pannaan täytäntöön. Komissio vaati päivitettyjä tavoitteita energiatehokkaan rakennuskannan saavuttamiseksi, mukaan lukien toimia nykyisen rakennusten muuttamista päästöttömiksi vuoteen 2050 mennessä, linjassa rakennusten energiatehokkusdirektiivin ([EPBD](#)) kanssa. Suunnitelman nykyisessä luonnoksessa nämä vaatimukset eivät täyty.

Luonnonsuojeluliitto myös muistuttaa, ettei energiankulutuksen jatkuva kasvu ole kestävä, vaan olisi ensisijaisen tärkeää keskittyä energiatehokkuuden parantamiseen ja kokonaisenergiankulutuksen vähentämiseen. Tämä näkökulma ei ole riittävästi läsnä NECP-suunnitelmassa eikä hallituksen toimissa.

EPBD:n toimeenpano

Suunnitelmassa viitataan pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategiaan, jonka mukaan rakennuskannan päästövähennykset olisivat 63% vuonna 2030, 81% vuonna 2040 and 92% vuonna 2050. Tämä ei ole linjassa EPBD:n kanssa, ja tulee päivittää.

Osana EPBD:n implementaatiota jäsenmaiden on laadittava kansallinen rakennusten perusparannussuunnitelma, joka korvaa pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategian. Tämä perusparannussuunnitelma tullaan synkronoimaan NECP -raportointisyklin kanssa. Koska tämän NECP-suunnitelman yhteydessä ei raportoitu suunnitelmia tulevaan perusparannussuunnitelmaan liittyen, ne tulee eritellä viimeistään ensimmäisen perusparannussuunnitelman luonnoksen yhteydessä, joka tulee toimittaa komissiolle viimeistään 31.12.2025. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että kansallinen rakennuskanta on energiatehokasta sekä päästötöntä (ZEB, zero-emmission buildings) vuoteen 2050 mennessä.

Suunnitelmaan tulee sisältyä yleiskuva kansallisesta rakennuskannasta, mukaan lukien haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien määrä. Siinä tulee olla tiekartta, johon sisältyy kansalliset tavoitteet vuosille 2030, 2040 ja 2050, sisältäen energiaremonttien määrän vuosittain, rakennuskannan primääri- ja loppuenergiankulutus ja päästövähennykset sekä aikataulut muiden kuin asuinrakennusten saattamiseksi linjaan energiatehokkuuden vähimmäisvaatimusten (MEPs) kanssa. Suunnitelmassa tulee eritellä kaikki toimet, joilla tiekartta tullaan toimeenpanemaan, sekä kokonaiskuva investointitarpeista, rahoituslähteistä sekä hallinnollisista resursseista, joita toimeenpano edellyttää. Lisäksi suunnitelmaan tulee sisältyä uusien ja kunnostettujen päästöttömien rakennusten (ZEB) toiminnalliset kasvihuonekaasupäästöt ja vuotuinen primäärienergian käyttö, asuinrakennusten peruskorjausten kansallinen aikataulu, mukaan luettuina vuosien 2030 ja 2035 välitavoitteet keskimääräiselle primäärienergian käytölle kilowattitunteina (kWh/(m² .y)), sekä arvio odotettavissa olevista energiansäästöistä ja laajemmista hyödyistä, kuten sisäympäristön laadusta. Suunnitelman valmistelussa tulee osallistaa erityisesti paikallis- ja alueviranomaisia sekä kansalaisyhteiskunnan eri tahoja, mukaan lukien haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien parissa työskentelevät tahot.

EED:n alaiset toimet

Suunnitelmassa listataan [energiatehokkuusdirektiivin](#) eli EED:n alaisia toimia, joiden arvioidaan johtavan 199 TWh kumulatiiviseen energiansäästöön 2021-2030. On kuitenkin huomionarvoista, että hallitus on monilta osin jättänyt jatkamatta tai vesittänyt näitä mainittuja toimia. Tämän tulisi näkyä NECP-suunnitelmassa selkeästi.

Listassa mainitaan liikenne ja polttoaineiden verotus, jonka osalta jakeluvetoitteen alentaminen sekä fossiilisten polttoaineiden verokevennykset ja täyssähköautojen sekä lataushybridien ajoneuvoveron korotukset heikentävät huomattavasti mahdollisuuksia energiansäästöön. Listassa ei myöskään avoimesti todeta, että energiatehokkuussopimukset perustuvat ainoastaan vapaaehtoisuuteen, mikä on harhaanjohtavaa.

Kansalaisten kiinnostus energiansäästöön ja asumisen energiakustannusten hallintaan nousi energiakriisitalven aikana. Toistaiseksi valtio ei ole lisännyt tukea energianeuvontaan ja energiaremontteihin, päinvastoin: energiatehokkuustoimiin on kohdistunut useita leikkauksia. Kuten myös NECP-suunnitelmassa todetaan, energiatukiohjelman sijoitukset energiatehokkuuteen on puolitettu vuodesta 2024 lähtien, ja asuinrakennusten energia-avustus oli voimassa 2023 asti, eikä sitä jatkettu.

Energiaremontteihin tulee olla saatavilla avustusta silloin, kun energiatehokkuudessa tehdään vähimmäisvaatimusta ylittäviä parannuksia. Tällainen avustusjärjestelmä kannustaa rakennuskannan energiatehokkuuden parantumiseen. Lisäksi energia-avustuksen määrärahoja tulisi nostaa ja taata energia-avustuksen riittävä taso useamman vuoden ajaksi. Näin taloyhtiöt voivat luottaa siihen, että avustusta on saatavilla myös tulevaisuudessa, kun suunnitelmasta on edetty remontin toteutukseen. Keskittymällä energiansäästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen vahvistettaisiin huoltovarmuutta ja kotitalouksien sopeutumiskykyä tulevilla kriiseillä.

Suunnitelmassa todetaan, että energiansäästöjä rakennusten lämmittämisestä syntyy vuoteen 2050 mennessä enemmän ilmaston kuumenemisestä kuin energiatehokkuustoimista (kuva 5, sivu 47). On nurinkurista asettaa energiansäästötavoitteet ilmaston lämpenemisen varaan. Tämä on sekä vastuuton, että harhaanjohtava argumentti. Suunnitelmassa tulisi huomioida sekä lämmittämisen että viilentämisen energiankulutus, sillä rakennusten viilentämiseen käytettävä energia tulee nousemaan ilmaston lämmetessä.

Suunnitelmassa viitataan [Fossiilittoman liikenteen tiekarttaan \(2021\)](#) ja [Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaan \(2022\)](#) energiatehokkuutta parantavina toimina. Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että useita näihin asiakirjoihin sisältyviä toimia ei ole toimeenpantu, joten niihin vetoaminen on erittäin harhaanjohtavaa.

Myös teollisuuden vähähiilisyystiekarttoja esitellään harhaanjohtavasti. Tiekarttojen yhteydessä ei selkeästi todeta niiden olevan toimialojen itsensä laatimia, ja että ne eivät sido alojen yrityksiä. Lisäksi sivulla 86 todetaan: ”Finnish industry sectors have completed their low-carbon roadmaps in 2020”. Kyseisen muotoilun voi virheellisesti tulkita siten, että tiekarttoja oltaisiin pantu toimeen vuoteen 2020 mennessä. Muotoilua tulee korjata.

Energiaturvallisuus

Suhteessa huoltovarmuuteen suunnitelmaluonnoksessa korostetaan biomassan ja turpeen roolia siirtymävaiheessa uusiutuvaan energiaan. Suomen luonnonsuojeluliiton näkökulmasta tämä ei ole kannatettavaa, ja turpeen energiakäytöstä ja kaivuusta tulee luopua mahdollisimman pian. Turpeen käyttöön huoltovarmuuspoltoaineena liittyy lukuisia haittoja.

Turpeen käytöstä aiheutuu mittavia ilmasto- ja luontohaittoja. Vuonna 2022 turpeen polton suorat CO₂-päästöt olivat Suomessa 3,9 Mt, minkä päälle tulevat muut kasvihuonekaasupäästöt poltosta sekä tuotantoprosessista. Nopea turpeesta luopuminen on linjassa Pariisin sopimuksen tavoitteiden kanssa.

Turve on myös herkkä sääolosuhteille, minkä vuoksi se ei sovellu huoltovarmuuden tukemiseen. Liian kostea sää estää noston ja muodostaa pullonkaulan käytölle. Samaan aikaan turvekentät ovat paloherkkiä ja palot leviävät herkästi tuulisessa säässä aiheuttaen työtehtäviä pelastuslaitokselle ja riskin mulle yhteiskunnalle ja luonnolle. Myös turpeen varastointi on riippuvaista sääolosuhteista.

Turve on myös taloudellisesti kannattamaton polttoaine, jonka käytön ylläpitäminen valtion tuilla huoltovarmuuteen vedoten tuo yhteiskunnalle merkittäviä kustannuksia. Yksistään turpeen polton verotuet vastaavat valtion budjetin mukaan 103 miljoonaa euroa vuonna 2024.

Turpeen sijaan polttoon perustumattomat kotimaiset energianlähteet, kuten esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoima sekä lämpöpumput ja syvälämpö parantavat huoltovarmuutta, sillä ne edistävät hajautettua energiantuotantoa ja monipuolistavat käytössä olevien energialähteiden palettia.

Energian sisämarkkinat

Energiaköyhyys

Suhteessa energiaköyhyteen suunnitelmaluonnoksessa viitataan tutkimukseen energiaköyhyydestä Suomessa, ja todetaan, että energiaköyhyyden taso on Suomessa alhainen sosiaaliturvajärjestelmän ansiosta. Suunnitelmassa tulisi kuitenkin myös huomioida nykyisen hallituksen mittavat leikkaukset sosiaaliturvaan, sekä huomioida niiden kokonaisvaikutukset.

Kuten [Energiaviraston tuoreessa selvityksessä](#) todetaan, Suomalaista energiaköyhyyttä ehkäistään parhaiten jatkamalla sosiaaliturvajärjestelmän, rakennuskannan energiatehokkuuden sekä tuki- ja neuvontapalveluiden kehittämistä. Kuten myös NECP-suunnitelmaluonnoksesta ilmenee, hallituksen toimet ovat olleet päinvastaisia. Hallitus on myös tehnyt merkittäviä leikkauksia sosiaaliturvaan, muun muassa heikentämällä yleistä asumistukea. Hallituksen toimet kohdistuvat erityisesti taloudellisesti heikommassa asemassa oleviin, kuten pienituloisiin opiskelijoihin ja yksinhuoltajiin. Näin ollen energiaköyhyyden tason nousu on todennäköistä, ja se tulisi huomioida osana suunnitelmaa.

Luonnoksessa myös todetaan suhteessa energiaköyhyyteen, että koska yli puolet suomalaisista asuu kerrostaloissa, suurimmalle osalle pienituloisista asuntojen lämmitys ei ole relevantti ongelma. Tämä on argumenttina erikoinen, sillä asuntojen lämmitys on kuitenkin muissa asuntomuodoissa asuville keskeinen huolenaihe, erityisesti talvella.

On myös huomionarvoista, että ilmaston kuumentuessa myös asuntojen viilennyksen kustannukset tulevat nousemaan. Sen lisäksi, että asuntojen viilentäminen tulee nostamaan energiankulutusta, helteiden haitalliset terveysvaikutukset kohdistuvat erityisesti taloudellisesti heikoimmassa asemassa oleviin, joilla ei ole mahdollisuutta viilentää kotejaan.

Suomen [ilmastopaneelin](#) mukaan energiaköyhyys on jäänyt Suomessa poliittisessa päätöksenteossa ja julkisessa keskustelussa vähälle huomiolle, ja Suomessa tarvitaan lisää tutkimusta energiaköyhyyden ilmenemisestä. Myöskään liikenneköyhyyttä ei ole selvitetty riittävästi Suomessa.

Sekä energia- että liikenneköyhyyden kohdalla olisi tarpeen ottaa käyttöön kattavampia indikaattoreita. Näitä tulisi eritellä esimerkiksi osana ilmastovuosikertomusta sekä kesän 2025 tulevaa SCP-suunnitelmaa.

Muut kansalliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan kuuluvat osat

Suomen luonnonsuojeluliitto pitää NECP-luonnosta riittämättömänä. Suunnitelmaluonnoksessa ei eritellä ehdotuksia ja voimassa olevia päätöksiä riittävän selkeästi. Siinä myös viitataan toistuvasti edellisen hallituksen toimiin mainitsematta riittävän selkeästi, että nykyinen hallitus on päättänyt olla jatkamatta kyseisiä toimia. Tämä antaa vääristyneen kuvan suomen ilmastopolitiikasta.

Luonnos ei myöskään vastaa EU-komission edellisestä luonnoksesta antamaa palautetta, eikä siinä riittävästi kuvata sitä, miten hallitus aikoo lisätoimilla pitää kiinni ilmastotavoitteista.

Osallistaminen

Kuten myös lausuntopyynnössä todetaan, nykyinen versio suunnitelmasta on laajalti sama, kuin kesällä 2023 komissiolle toimitettu luonnos. Kyseisen luonnoksen valmistelu vuorostaan perustui pääosin kansalliseen ilmasto- ja energiastrategiaan, maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan (MISU) ja keskipitkän aikavälin ilmastopoliittisen suunnitelmaan (KAISU). Näistä kaksi ensimmäistä valmisteltiin noudattamatta ilmastolain mukaisia osallistamis- ja kuulemisvelvoitteita ja Luonnonsuojeluliitto piti julkisia lausuntomenettelyjä liian heikkoina ja riittämättöminä. Lausuntokierrosten kriittisiä näkökulmia ja muutosehdotuksia ei myöskään riittävästi otettu huomioon luonnoksessa. Merkille pantavaa on myös, että ilmasto- ja energiastrategiaa ei ehditty käsitellä eduskunnan talousvaliokunnassa ennen parlamenttikauden loppua.

Mahdollisuudet nyt lausunnoilla olevaan NECP-suunnitelmaluonnokseen vaikuttamiseen ovat myös heikot, sillä lausuntokierros on poikkeuksellisen lyhyt (3 viikkoa), eikä lausuntokierroksen ulkopuolella ole tarjottu osallistumismahdollisuuksia valmisteluprosessiin. Laajemmin kansalaisyhteiskunnan vaikuttamismahdollisuuksia on heikentänyt hallituksen päätös olla jatkamatta ilmastopolitiikan pyöreää pöytää.

Suunnitelman päivityksessä esitetty WEM-skenaario perustuu VN TEAS PEIKKO -hankkeen laskelmaan. PEIKKO-hankkeen raporttia ei kuitenkaan ole julkaistu. Luonnoksesta ei siis käy ilmi, mitä politiikkatoimenpiteitä WEM-uraan on PEIKKO-mallinnuksessa sisällytetty, eikä skenaarioiden luotettavuutta ole mahdollista kommentoida osana lausuntokierrosta.

Osallistamisen heikko taso tulisi todeta selkeästi ja avoimesti NECP-suunnitelman lopullisessa komissiolle toimitettavassa versiossa.

Makrotaloudelliset ja mahdollisuuksien mukaan terveys-, ympäristö-, työllisyys- ja koulutus-, osaamis- ja sosiaaliset vaikutukset, mukaan lukien oikeudenmukaiseen siirtymään liittyvät seikat Palautteessaan Suomen NECP-luonnokseen, EU-komissio peräänkuulutti yksityiskohtaista tietoa ilmasto- ja energiatoimien sosiaalisista, työllisyys- ja osaamisvaikutuksista sekä suunnitelluista tavoitteista,

Suomen luonnonsuojeluliitto – Finnish Association for Nature Conservation

Itälahdenkatu 22 b A, FI-00210 Helsinki, Finland | tel. +358 9 228 081

www.sll.fi | toimisto@sll.fi

politiikoista ja toimenpiteistä, joilla tuetaan oikeudenmukaista siirtymää. Tämä vaatimus ei kyseisessä NECP-suunnitelmaluonnoksessa toteudu. Suunnitelmassa ainoastaan todetaan yleisesti, että uusien politiikkojen ja toimenpiteiden suunnittelun ja valmistelun yleisenä periaatteena on, että päästövähennykset on toteutettava sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisella tavalla, kuullen monia yhteiskunnan eri sektoreita. Toimien oikeudenmukaisuutta tulisi tarkastella yksityiskohtaisemmin ja kokonaisvaltaisemmin.

Ilmastopaneeli on [raportissaan](#) hyödyntänyt kolmea eri oikeudenmukaisuuden käsitettä tarkastellessaan ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuutta: jako-oikeudenmukaisuus, tunnustava oikeudenmukaisuus ja menettelytapojen oikeudenmukaisuus. Jako-oikeudenmukaisuus viittaa hyötyjen ja haittojen jakautumiseen yhteiskunnassa. Tunnustava oikeudenmukaisuus huomioi ihmisten ja ihmisryhmien sosiokulttuurisia eroja, erilaisia asemia yhteiskunnassa sekä erilaisuudesta johtuvia erityisiä tarpeita ja haavoittuvuuksia, jotka on huomioitava pohdittaessa jako-oikeudenmukaisuutta ja menettelytapojen oikeudenmukaisuutta. Menettelytapojen oikeudenmukaisuudessa on kyse erilaisten päätöksentekoprosessien reiluuudesta, läpinäkyvyydestä ja puolueettomuudesta.

Ilmastotoimet voivat uhata elinkeinoja aloilla, jotka ovat riippuvaisia fossiilisista polttoaineista tai tuottavat merkittäviä päästöjä. Näitä ovat esimerkiksi metsä- ja turvetalous. Ilmastopaneeli suosittaa, että elinkeinon harjoittamisesta luopumisesta koituvia vaikutuksia on syytä arvioida nykyistä kokonaisvaltaisemmin. Esimerkiksi turvepeltojen kohdalla kysymys päästövähennyksistä ei rajaudu ainoastaan jako-oikeudenmukaisuuteen, vaan edellyttää eritoten viljelijöiden erilaisten tilanteiden huomioimista tunnustavan oikeudenmukaisuuden kautta (Kaljonen ym. 2022).

Suomen luonnonsuojeluliitto korostaa, että toimijoita on tuettava tässä siirtymässä. Toimijoita on tuettava sekä taloudellisesti että muiden tukitoimien avulla, kuten koulutus- ja työllisyyspolitiikan avulla, esimerkiksi tarjoamalla mahdollisuuksia uudelleen koulutukseen.

On erittäin tärkeää, että kesällä 2025 EU:lle toimitettavassa SCP-suunnitelmassa otetaan kokonaisvaltaisesti huomioon siirtymän haasteet ja tarjotaan niihin ratkaisuja. Suunnitelmassa tulee olla selkeät arviot nykyisten ja tulevien politiikkatoimien vaikutuksista oikeudenmukaisuuden näkökulmasta sekä kattavat mittarit näiden vaikutusten seurantaan. Lisäksi siinä on esitettävä suunnitelma korjaavista toimenpiteistä. Olisi myös suotavaa, että ohjelman valmistelun aikana järjestettäisiin laajoja ja ajoissa toteutettavia sidosryhmäkuulemisia.

Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana

Ilmastotoimien vaikutukset saamelaisalueella vaativat erityistä huomiota. Luonnonsuojeluliitto on pettynyt, ettei koko NECP-suunnitelmaluonnoksessa mainita saamelaisten oikeuksia sanallakaan.

Vihreän siirtymän hankkeet ovat lisänneet maankäyttöpaineita Saamenmaalla. Tämä on ongelma jako-oikeudenmukaisuuden sekä tunnustavan oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, ja on varmistettava, ettei vihreää siirtymää toteuteta saamelaisten oikeuksien kustannuksella. Saamelaisilla on Suomen perustuslain turvaama oikeus ylläpitää kieliään sekä kulttuuriaan, joka kattaa saamelaisten perinteiset

elinkeinot. Tällä hetkellä suunnitteilla oleva Davvi-hanke sijoittuu Saamenmaalle Norjan puolelle, saamelaisilla pyhän Rásttigáisa-tunturin ylängölle. Hankkeella on suoria vaikutuksia sekä saamelaisten kulttuuriympäristöön että muuhun kulttuurin ylläpitoon, kuten poronhoitoon. Oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi ja saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi Saamenmaalla on varmistettava [FPIC-periaatteen](#), eli tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen, toteutuminen.

Lisäksi menettelytapojen oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi on varmistettava, että saamelaisten näkökulmat ja perinteinen tieto ovat keskeisessä roolissa ilmastopoliittisessa päätöksenteossa. Ilmastonmuutoksen ja luontokadon vaikutukset ovat jo nykyisellään [vaikuttaneet merkittävästi](#) saamelaisten kulttuuriperinteiden ja perinteisten elinkeinojen harjoittamisen edellytyksiin. Suomen [ilmastolaissa](#) on huomioitu saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan suhteessa ilmastopolitiikan suunnitelmien valmisteluun. On myös huomionarvoista, että alkuperäiskansojen perinteisen tiedon rooli sekä ilmastonmuutoksen että luontokadon hillinnässä sekä niihin sopeutumisessa on tunnustettu esimerkiksi [YK:n biodiversiteettisopimuksessa](#) ja Akwé:Kon -ohjeissa sekä Pariisin ilmastopöytäkirjassa ([artikla 7\[5\]](#)).

Investointitarpeet

Palautteessan Suomen edelliseen NECP-suunnitelman luonnokseen, komissio peräänkuulutti kattavaa koontia yksityisestä ja julkisesta rahoituksesta sekä rahoitustarpeesta energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelmaluonnoksen kohta 5.3 investointitarpeista on kuitenkin heikko. Luonnoksessa ei tarjota uskottavaa suunnitelmaa siitä, miten maankäyttösektorin ja taakanjakosektorin toimia tullaan rahoittamaan.

Luonnoksessa keskitytään yksityiseen rahoitukseen. Taulukko 23 (sivu 166) listaa yritysten (individual business enterprises) ilmoittamat sijoitukset puhtaaseen energiaan, joiden yhteenlaskettu määrä on 170 miljardia euroa. Luonnoksessa kuitenkin myös todetaan, että suurin osa listatuista investoinneista on vasta suunnitteluvaiheessa, eikä niiden toteutumisesta ole takuuta.

Suunnitelmaan pitäisi sisällyttää aidosti kattavat laskelmat ja suunnitelmat ilmastotoimen rahoittamisesta. Ilmastotoimia ei voi jättää mahdollisesti toteutuvien yksityisten investointien varaan.

Lisätietoja:

Edda Sundström, ilmastoasiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto, edda.sundstrom@sll.fi, 044 491 4269
Hanna Aho, ilmastoasiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto, hanna.aho@sll.fi, 040 628 9495